

**Javaslat az I. világháborús hősi emlékmű
Települési Értéktárba történő felvételére**

Készítette:

Cseh Gáborné

-----**(aláírás)**

Jászkisér, 2018. november

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Cseh Gáborné a Csete Balázs Általános Iskola intézményvezető helyettese, önkormányzati képviselő

A javaslatot benyújtó személy vagy kapcsolattartó személy adatai:

2. Név: **Cseh Gáborné**

Levelezési cím: **5137 Jászkisér, Szabadság u. 15.**

Telefonszám: **06-30/635-3459**

e-mail cím: beabalogh@freemail.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **I. világháborús hősi emlékmű**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

- épített környezet

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

- 5137 Jászkisér, Hősök tere

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- Települési Értéktár

5. A helyi érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének bemutatása:

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Jászkiséren, a város központjában, a Hősök terén áll a település mai napig legszebb köztéri alkotása, az I. világháborús hősi emlékmű.

1917 – ben fogalmazódott meg elsőként a gondolat, hogy a háborúban elesett katonák tiszteletére hősi emlékmű kerüljön felállításra. Apponyi Albert gróf volt, aki ezt az igényt elsőként megfogalmazta képviselőházi beszédében.

Az 5 méteres bronzszobor Telcs Ede (1872-1948) szobrászművész, a 3 méter magas haraszi kő lábazat pedig Andreotti Géza kőfaragó alkotása, mely akkori értékben 150 q búzának felelt meg. A talapzatot Kotál Henrik (1874-19?) építész tervezte.

A kompozíció Hungáriát ábrázolja, amint egy elesett katonát emel fel, a másik kezében pedig egy babérkoszorút tart.

A talapzat hátsó oldalán található márványtáblán a helyi hősök neve áll.

Elöl pedig a Nagy Háborút jelző évszám alatt a Szózat egy sora olvasható:

"Az nem lehet, hogy annyi szív hiába ontta vért".

Az emlékmű talapzatának eredetileg két mellékalakja is volt: Horthy Miklós kormányzó és Tisza István domborműve. A domborművek alatt egy-egy felirat volt olvasható: "*Vérével védte és romjaiból újra építette a hazát*", valamint "*Hazájáért élt és halt vértanú halált*". 1945-ben távolították el a reliefeket, majd négy évvel később a rájuk utaló feliratokat is levésték.

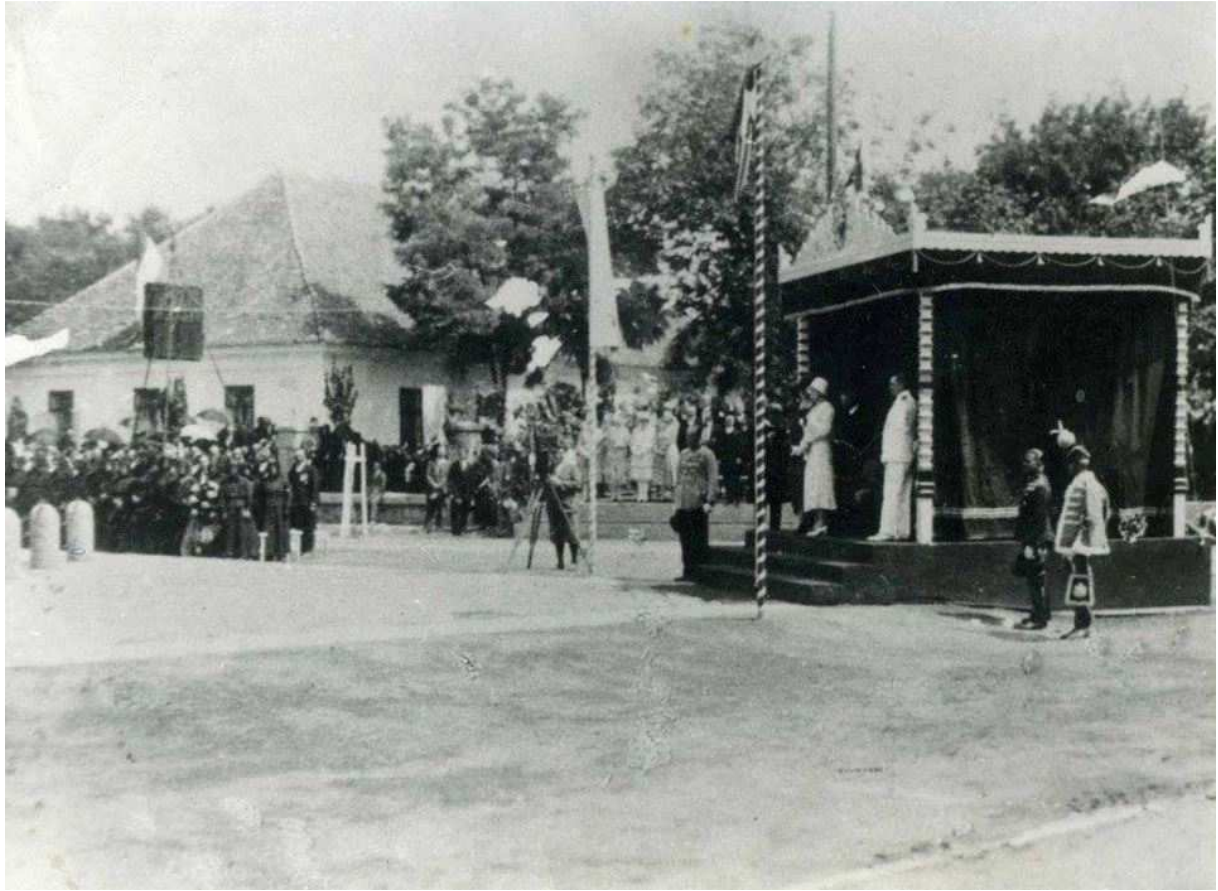
A műalkotást 16 oszlopon függő lánckerítés veszi körül. Mögötte valamikor egy impozáns szoborkert az ú.n. Erzsébet liget állt fákkal, bokrokkal és pihenőpadokkal.

Az emlékművet 1930. június 29-én avatták fel. A leleplezésénél Horthy Miklós kormányzó és felesége is jelen voltak, kiknek tiszteletére bíborral bevont kormányzói sátrat emeltek a szoborral szemben, amit Solymosi Pál és Juhász Antal jászkiséri iparosok terveztek és készítették.

A település határán messze túlmutató jelentőséget és rangot adott az eseménynek Őfőméltósága és a főméltóságú asszony jelenléte, akik különvonattal érkeztek. Az állomáson a fogadásuknál – többek között - olyan előljárók voltak jelen, mint Alexander Imre alispán, Horváth József dr. főszolgabíró, Ravasz László református püspök, Hegedűs Kálmán képviselő, Molnár Gusztáv szárnysegéd.

A kormányzó kíséretével a feldíszített Vasút utcán és a Diadalkapun át érkezett az avatás helyszínére, ahol Than Károly báró fogadta.

Az ünnepély a Magyar Hiszekegy előadásával kezdődött, amit a helyi ének – és zenekar adott elő, ezt követte Ravasz László dr. ünnepi beszéde. A szobor leleplezésére a kormányzó adott jelet. Eközben és a koszorúzás alatt hazafias és gyászdalokat adott elő a Zong Ferenc által vezetett énekkar. Ezt követték Horváth József dr. beszéde hangzott el az alábbi bevezetővel, mely a Jász Újság 1930. július 3. XII. évf. 27. számában is megjelent:

„A mai naptól kezdve a forró nyári nap pergőtüzében az áldott magyar rónán megtörli verejtékes homlokát az arató, s munkája közben hálatelten tekint fel az ég ragyogó kupolájára, mint az Úr megfoghatatlan templomára s lába elé, mint életet adó aranyeső hull a magyar föld kenyérzuhataga, a búzakarász s ugyanakkor országszerte templomok hűsében ezer és ezer gyermek ajkán csendül fel a hálaadó ének s száll a magasságok felé, mert a gyermeki lelkekben egy esztendei munka után szintén kalászba szökött a kultúra fáradságos vetése. A felszántott magyar föld és a felszántott magyar gyermeki lelkek nagy aratásának ünnepnapja ez a mai nap, amikordiadalát üli a magyar munka és a magyar kultúra.

Mondhatjuk, hogy a magyar nemzetnek ünnepe ez a mai nap, de külön ünnepe a mi községünknek, ünnepe a messze idegenbe jeltelen, horpadozó sírokban nyugvó hős testvéreink emlékezetének, s ezt a napot igazán feledhetlenné és örökre emlékezetessé tette Főméltóságod, és a Főméltóságú asszony magas megjelenése.”

A beszédet követően hangzott fel a Szózat az ének – és zenekar előadásában, majd a jászsági alsó járási leventék díszmenettel tisztelegtek a „Kormányzó Úr Ő Főméltósága” előtt.

Az ünnepély után ötszáz terítékes ebéd következett a hadiárvák és hadiözvegyek tiszteletére. Ezt követően a kormányzót Hegedűs Kálmán látta vendégül szellőháti birtokán.

Méltó ünnepség volt ez a Jászság egyik legmonumentálisabb emlékműve számára.

Forrás:

- Győri Jánosné és Győri János gyűjtései
- Farkas Kristóf Vince-Fodor István Ferenc: I. világháborús emlékművek a Jászságban. In: Jászsági Évkönyv, 2014.: 201-213.
- Szikszai Mihály: Az I. világháború "hősi emlékei" Jász-Nagykun-Szolnok megyében. In: Zounuk, 14. Szolnok, 1999. pp. 369-411.
- https://www.kozterkep.hu/~/11856/Hosi_emlekmu_Jaszker 1930.html/photos/61715